Uvodnik

Spoštovane bralke in bralci, tako vroče zime, kot je bila letošnja, že dolgo ni bilo. Pa (sploh) ne samo zaradi toplega vremena. Za vse, ki se ukvarjamo s proučevanjem fenomena varnosti, se je v zimskih mesecih zvrstilo toliko dogodkov, da je vsak našel nekaj zase. Naj je šlo za afero v zvezi s prisluškovanjem obveščevalnih služb (na primer ameriške NSA) državnikom zavezniških držav, ukrajinsko krizo ali naravno katastrofo v Sloveniji, smo lahko vedno znova ugotavljali, da ima vse po malem opraviti z varnostjo, žal ne vedno z njenim zagotavljanjem, ampak tudi z zlorabljanjem mehanizmov, ki naj bi jo zagotavljali. Naše avtorice in avtorji se na dogajanje v tej zimi v prvi številki Varstvoslovja v letu 2014 seveda še niso mogli odzvati, ne dvomim pa, da bomo tudi o tem kmalu brali strokovne in znanstvene prispevke.

In kaj nam prinaša tokratna številka? Objavljamo pet člankov, prikaz monografije ter vsebinsko in avtorsko kazalo revije za leto 2013. Igor Bernik in Blaž Markelj sta se lotila proučevanja varovanja informacij pri uporabi mobilnih naprav. Verjetno so študenti tista populacija, ki najpogosteje posega po različnih mobilnih napravah, zato je njuna ugotovitev, da le-ti slabo poznajo načela varne uporabe mobilnih naprav, programske opreme zanje ter groženj in varnostnih rešitev, milo rečeno zanimiva, v resnici pa presenetljiva in predvsem skrb vzbujajoča. Ker je, kot trdita avtorja, pri mobilnih napravah meja med osebnimi in poslovnimi podatki popolnoma izginila, lahko informacijskovarnostna neosveščenost uporabnikov mobilnih naprav pomeni tudi večplastno tveganje in hkrati poseben izziv za strokovnjake. Poseben izziv prinaša tudi ekološki terorizem, ki se manifestira predvsem v smislu izrabe okolja za teroriziranje, teroriziranja okolja samega in taktike radikalnih okoljevarstvenikov. Toda glede na omejenost tovrstnih dejanj in glede na ugotovitve avtorjev prispevka, Maria Domjaniča in Bojana Dobovška, se zdi, da za enkrat ekološki terorizem predstavlja predvsem izziv v smislu poenotenja njegove definicije, zakonodaje na tem področju in preiskovalnih orodij za njegov uspešen (mednarodni) pregon.

Na izzive, tveganja in grožnje tako države kot posamezniki reagiramo z določenimi ukrepi. Prav posamezniki so že zdavnaj ugotovili, da se zgolj čakanje na državne organe, ko gre za zagotavljanje lastne varnosti, vedno ne izplača. Branka Lobnikarja in Kajo Kosec je zato zanimalo, ali in kako so se v zadnjih letih spremenili vedenjski vzorci pri samovarovalnih ukrepih, s katerimi si pomagajo prebivalci Slovenije. Avtorja ugotavljata, da se ljudje v svojem domačem kraju še vedno počutijo relativno varne, vendar kljub temu uporabljajo večje število varnostnih ukrepov kot desetletje poprej. Še posebej to velja za ženske, ki se počutijo bolj ogrožene kot moški in zato tudi pogosteje uporabljajo samovarovalne ukrepe. Brez določenih varnostnih ukrepov prav tako ne more preživeti nobena organizacija. Za sodobne organizacije je značilno, da se večina teh ukrepov nanaša na informacijsko varnost. Kaja Prislan in Igor Bernik v svojem prispevku ugotavljata, da se organizacije pogosto neučinkovito odzivajo na povečana varnostna tveganja, na kar vplivajo tako zunanji kot notranji dejavniki. Skorajda presenečata pa s trditvijo, da je učinkovitost informacijske varnosti vse bolj pogojena z neteh-

ničnimi ukrepi, za katerimi stoji usposobljen, dobro razvit in strateško naravnan varnostni management. Človeku se ob tem kar samo zastavi vprašanje, ali nismo v tej nebrzdani tehnološki evoluciji preveč stavili na stroje in zanemarili človeka?

Zadnji prispevek v tej številki se ukvarja z vse bolj aktualnim vprašanjem nacionalnih omejitev pri pravilih delovanja oboroženih sil v mednarodnih operacijah, ki slej ko prej privedejo tudi do vprašanja prekrškovne in celo kazenske odgovornosti vojakov na misiji. Avtorja Sabina Zgaga in Maj Fritz na primeru Slovenije in pripadnikov njenih oboroženih sil ugotavljata, da se glede kazenske odgovornosti lahko uporablja splošna slovenska kazenska zakonodaja (čeravno ne čisto brez pravnih in praktičnih vprašanj), medtem ko za prekrškovno odgovornost vojakov na misijah ni pravne podlage, saj se država gostiteljica svoji jurisdikciji za prekrške običajno odpove, slovenski Zakon o prekrških pa vsebuje le teritorialno načelo.

Za zaključek prve številke je Blaž Markelj pripravil prikaz monografije Igorja Bernika o kibernetski kriminaliteti in kibernetskem bojevanju, ki je bila letos izdana pri ugledni mednarodni založbi, Barbara Erjavec in Nataša Knap pa kazalo člankov ter vsebinsko in avtorsko kazalo revije Varstvoslovje za leto 2013.

Zahvaljujem se vsem, ki so prispevali k izidu številke, še posebej pa dolgoletnemu souredniku revije dr. Bojanu Dobovšku, ki zapušča uredništvo, saj se je spoprijel z novimi izzivi. Vljudno vabljeni k branju in pisanju za našo revijo.

Izr. prof. dr. Andrej Sotlar
Glavni in odgovorni urednik